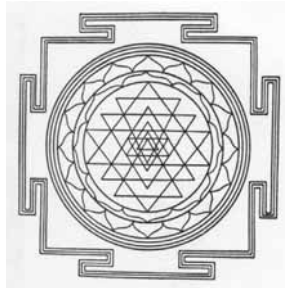

Het universum: een theosofische benadering

– C.R.N. Swamy

Wat heeft de theosofie het onderzoekende menselijk denkvermogen te bieden over de oorsprong, de aard en het uiteindelijke doel, als dat er al is, van het universum rondom ons?

De eerste en belangrijkste grondstelling van de theosofie is dat alles wat wij zien aan materiële manifestatie (en wanneer het gaat over ‘materieel’ wordt dit niet beperkt tot *fysieke* materie) alleen maar het voertuig is waardoor het leven, of de geest, tracht zichzelf steeds vollediger uit te drukken; dat samen met de evolutie van stoffelijke vormen (of ze nu die zijn van de rotsen of stenen, of planten, of dieren, of mensen, of zelfs de zonnen en planeten die wij om ons heen zien – die allemaal aan het ‘evolueren’ zijn) het bloeien van het leven dat die vormen bezielt, plaatsvindt. Een compleet beeld van de evolutie is alleen te zien wanneer wij rekening houden met allebei deze kanten van de evolutie.

Aldus bestaat er, vanuit theosofisch oogpunt bezien, geen ‘dode materie’ en drukt elke vorm één of andere levensvorm uit, in welk evolutiestadium dit zich ook bevindt. Zo hebben wij de notie van, bijvoorbeeld, ons zonnestelsel als een wezen, een persoon, een individuele eenheid van bewustzijn,

waarvan het stoffelijk voertuig het systeem is dat bestaat uit onze centrale zon en de planeten die eromheen draaien, inclusief onze aarde – elk een cel in het fysieke lichaam van die ‘persoon’, elk een bewustzijnseenheid die anders is dan elke andere, maar die tegelijkertijd deel heeft aan het ene leven dat het leven is van de zonnelogos.

Twee grote waarheden

De theosofie aanvaardt twee grote waarheden in de natuur die de wetenschap nog volledig moet accepteren – de waarheden van reïncarnatie en karma. De theosofische notie van reïncarnatie is veel grootser en toch veel nauwkeuriger dan te vinden is in de religies die deze waarheid bekend gemaakt hebben. De wet van reïncarnatie, zoals geformuleerd door de theosofie, is dat leven, of het nu mineraal, plantaardig, dierlijk, menselijk of bovenmenselijk is, voortdurend geïncarneerd wordt, dat wil zeggen gekleed in materie; dat het ontplooiën van het leven bereikt wordt door het herhaaldelijk opbreken van de voertuigen die zij voor zichzelf bouwt bij haar pogingen om zichzelf steeds beter uit te drukken. Aangezien zelfs de meest volmaakte materiële vorm vanwege zijn aard een beperking aan die uitdrukking moet opleggen, zal er geen eind komen aan het bouwen van vormen zo lang manifestatie duurt.

Een andere belangrijke bijdrage van de theosofie aan de verheldering van de reïncarnatietheorie is dat de Grote Wet niet alleen de mens regeert, maar zelfs diegenen die het doel van de mensheid bereikt hebben en wat in de religies bevrijding, mukti of nirvana genoemd wordt. Het is het doel van de menselijke evolutie om niet volledig uitgedoofd te worden tot niets, zoals

een kaarsvlam, want zelfs in dat verheven stadium opent zich een nieuwe evolutiecyclus voor de bevrijde menselijke ziel waarin hij een Meester is van een stelsel, een planetaire of zonnelogos waarvan het bewustzijn het hele systeem omvat dat zijn uitdrukkingsvoertuig is. Wij hebben het idee dat er zonnelogoi geboren worden, hun leven uitleven in sferen waarvan wij geen notie kunnen hebben en zich tenslotte terugtrekken in *pralaya*, om vervolgens herboren te worden als een nieuw zonnestelsel, totdat ook het einde van die evolutie bereikt wordt – de goddelijke evolutie op kosmische gebieden waar de theosofie het over heeft.

Waar de wetenschap de geboorte en groei en uiteindelijke teloorgang van de sterren of de planeten van een zonnestelsel alleen maar vanuit het fysieke gezichtspunt observeert, biedt de theosofie ons het doel van zo’n geboorte, groei en uiteindelijk uiteenvallen van de materie van deze stelsels, namelijk de evolutie die de ‘persoon’, de Zonnelogos, voltooit door middel van deze voertuigen die hij voor zichzelf bouwt. Deze visie is volledig in overeenstemming met de hindoe-opvatting van onze zon, Surya Narayana, die voorgaande levens doorgemaakt heeft voordat ons huidige stelsel geboren werd, met misschien wel nog vele levens vóór zich, lang nadat ons stelsel is teruggebracht tot de ‘blaasjes van leegheid’ waaruit het is samengesteld.

De theosofie zet ook de theorie van karma voor ons in een voller licht. Niet alleen wordt de individuele mens bestuurd door de resultaten van zijn eigen handelingen, maar dit gebeurt ook bij groepen mensen, hetgeen leidt tot groeps karma – het nationale of raciale karma waarin de natie als geheel, of het ras als geheel, de terechte gevol-

gen van zijn handelen als groep individuen incasseert. Karma bestuurt ook de stelsels die ontstaan en zelfs de zonnelogos raakt onderworpen aan deze grote wet zolang hij in manifestatie is en een zonnestelsel bezielt.

Onzichtbare Sterren en Planeten

De theosofie onthult dat ons zonnestelsel niet alleen bestaat uit de fysieke zon en planeten die wij zien, maar uit andere planeten die onzichtbaar zijn omdat zij geen fysieke tegenhangers hebben. Materie zoals de moderne wetenschap die kent bestaat in vaste, vloeibare, gas- en etherische toestand. De theosofie heeft het echter over drie ijelere staten van *fysieke* materie, het superetherische, het sub-atomische en het atomische; en daarna over materie die fundamenteel anders is, veel ijler dan de ijlste fysieke materie, die ‘astraal’ genoemd wordt. Dit is de materie waarin emoties werken. Astrale materie bestaat ook uit zeven ondergraden net als de fysieke. Dan is er *mentale* materie, waarin het denken werkt – veel ijler dan de meest subtiele astrale materie, die ook weer bestaat uit zeven ondergraden. In deze drie hoofdgraden van de materie werkt het normale menselijke bewustzijn. Maar hierachter liggen nog vier hoofdgraden van materie, elk met zijn zeven ondergraden, die de theosofie ‘intuïtief’, ‘spiritueel’, ‘monadisch’ en ‘goddelijk’ noemt.

Ook in het universum zijn er zonnestelsels die geen fysieke of zelfs maar astrale of mentale tegenhangers hebben. In ons eigen zonnestelsel hebben wij minstens zeventig planeten, waarvan er maar elf of zo fysiek zijn. Er zijn minstens tien evolutiesystemen die tegelijkertijd in werking zijn in ons stelsel, elk met zeven planeten, waarvan twee schema’s – het Aardeschema en

het Neptunusschema – ieder drie fysieke planeten omvatten. Mercurius en Mars zijn de twee andere fysieke planeten die horen bij ons Aardeschema. De schema’s van Vulcanus, Venus, Jupiter, Saturnus en Uranus omvatten elk één fysieke planeet. Eén van de schema’s heeft de asteroïden als zijn fysieke tegenhanger. De andere schema’s hebben helemaal geen fysieke planeten.

Ons Zonnestelsel

De wetenschappelijke visie in het algemeen is dat ‘leven’, zoals bekend is bij de wetenschap, een buitengewoon verafgelegen mogelijkheid is. Condities met betrekking tot atmosfeer, temperatuur, druk, de beschikbaarheid van zuurstof, koolstof en andere elementen die essentieel zijn voor het bouwen van organische materie – zij alle bepalen de mogelijkheid van leven. Ofschoon de planeet Mars nog restanten bevat van leven, wordt zij beschouwd als een stervende wereld. Zij is veel van haar atmosfeer kwijtgeraakt en het meeste van haar vocht. De Amerikaanse astronoom Percival Lowell, de stichter van het Lowell Observatorium, eindigt zijn boek, getiteld *Mars as the Abode of Life*, met de volgende woorden:

‘Het uitdrogen van de planeet gaat zeker dóór totdat er helemaal geen leven meer mogelijk is op haar oppervlak. Langzaam maar zeker zal de tijd dit doen uitdoven. Wanneer de laatste vonk gedoofd is, zal de planeet als een dode wereld door de ruimte rollen waarvan de evolutionaire loopbaan voor altijd beëindigd is.’

Let u op de uitdrukking ‘zijn evolutionaire loopbaan voor altijd beëindigd’. Hierin hanteert de theosofie een andere mening, want zoals we straks zullen zien, duurt dit fenomeen van het

voorbijgaan van het leven van een planeet niet voor altijd, maar slechts voor een bepaalde periode (hoe lang die periode ook mag zijn) en keert het leven wel terug naar die planeet. Het hele theosofische denkbeeld van evolutie in het zonnestelsel is gebaseerd op dit proces van het herhaaldelijk inblazen van energie in de planeten door levensstromen die zich terugtrekken en doorgaan naar andere planeten en weer terugkeren naar de planeten die tijdelijk in een slaaptoestand waren achtergelaten.

Laten we nu eens teruggaan naar de resultaten van het onderzoek van studenten, gebaseerd op de wijsheid die belichaamd is in de symbolische en geheime tradities die aan ons zijn overgeleverd uit het heel verre verleden. Zoals wij gezien hebben is de oorsprong van ons zonnestelsel, net als de miljoenen andere systemen in het universum, de reïncarnatie van dat machtige wezen, de zonnelogos. Uit de oermaterie van de ruimte die hij voor zichzelf omschreef binnen het voertuig van het nog machtiger wezen, de kosmische logos, vormde onze zonnelogos zijn voertuig van expressie in manifestatie, hetgeen wij waarnemen als het zonnestelsel, met onze zon als het hart van het stelsel.

Zoals hierboven al gezegd werd, heeft ons Zonnestelsel niet alleen de fysieke planeten die bekend zijn bij de wetenschap, maar planeten, of 'bollen' zoals ze genoemd worden in de theosofie, die geen fysieke tegenhangers hebben; en sommige die geen astrale of zelfs lager mentale tegenhangers hebben. Op al deze bollen, hetzij fysiek of niet-fysiek, vindt er een of ander soort evolutie plaats. Wanneer de wetenschap zegt dat leven niet bestaat op andere planeten, kan zij alleen spreken

over organisch leven zoals wij dat kennen in het planten-, dieren- en mensenrijk op aarde. Maar het is gemakkelijk vast te stellen dat de voorwaarden die het meest geschikt zijn voor de evolutie van het leven in het mineraal liggen op planeten waar organisch leven onmogelijk moet zijn, want het mineraal behoeft zulke hoge temperaturen en druk voor zijn evolutie dat geen organische vorm kan overleven waar zulke toestanden heersen. Koolstof heeft misschien geen atmosfeer nodig voor zijn evolutie tot diamant, maar het behoeft een druk die alleen diep onder het oppervlak van onze aardbol gerealiseerd wordt. Wij weten dat de reusachtige planeet, Jupiter bijvoorbeeld, beschikt over een overvloed aan zulke toestanden. Die voorwaarden zijn ideaal voor de evolutie van het leven in het mineralenrijk.

De rassen van de mensheid

Een ander belangrijk feit dat naar voren komt uit occult onderzoek is het belang van het getal 'zeven'. Wij kennen de zeven dagen van de week, de zeven kleuren van het spectrum, de zeven belangrijkste muzieknoten, de zeven overheersende menselijke temperamenten enzovoort. Dus, of wij nu tijd, kleur, geluid of de subtielere uitdrukkingen van bewustzijn in fijnere materie in aanmerking nemen, het getal 'zeven' lijkt fundamenteel. Theosofisch onderzoek heeft aangetoond dat er tot nu toe vijf hoofdrassen van de mensheid op onze aarde geweest zijn, waarvan elk bestaat uit zeven onderassen, en ieder onderras heeft zeven vooraanstaande naties gekend. Deze naties, onderrassen en rassen zijn één voor één ontstaan, waarbij ieder zijn hoogtepunt bereikte en dan te gronde ging, zo plaats makend voor zijn opvol-

ger. Ons wordt verteld dat er nog twee hoofdrassen moeten ontstaan voordat onze wereldperiode voltooid zal zijn. Wij krijgen zeven van die wereldperiodes.

(Noot redactie: Als in de theosofie gesproken wordt over 'rassen', wordt gewoonlijk het bewustzijnsniveau van de gehele mensheid op aarde bedoeld. Het gaat dus niet over fysieke uiterlijke kenmerken.)

De zeven rijken

Net als er zeven gebieden zijn in het zonnestelsel, zijn er zeven hoofdrijken die daarin evolueren, waarvan het menselijke er slechts één is. De zeven rijken zijn de eerste, de tweede en de derde elementarijken, die bovenfysieke materie bezielen, en de vier rijken met fysieke tegenhangers, namelijk het mineralen-, het planten-, het dieren- en het mensenrijk. Ieder duidt een bepaald stadium aan in de evolutie van bewustzijn. Het leven gaat terug naar steeds grovere materie door de eerste, de tweede en de derde elementarijken, waarbij de hele ketenperiode voor evolutie overgaat van één rijk naar een volgend. Het proces van inwikkeling in de materie gaat door tot in het mineralenstadium en dan begint het proces van het bevrijden van het leven door de planten-, dieren- en mensenrijken. Aangezien de levensstroom een hele ketenperiode nodig heeft om te evolueren van het ene rijk naar het volgende, moeten wij, de mensheid van de vierde keten, dit stelsel binnengegaan zijn als mineralen in de eerste keten, vervolgens het plantenrijk geworden zijn in de tweede keten, onze dierlijke evolutie voltooid hebben in de derde keten en geïndividualiseerd zijn tot mensen in de vierde keten. Nadat wij al drie ronden van de

keten voltooid hebben als mensen, eindigen wij onze menselijke evolutie op de normale manier tegen het einde van de zevende ronde van de huidige vierde keten, waarna onze bovenmenselijke evolutie begint.

Wat de theosofie ons te vertellen heeft over de details van de evolutie zoals deze voortgaat in ons zonnestelsel en in de miljoenen en miljoenen van dergelijke stelsels die de basis vormen van ons universum is een bijzonder fascinerend studieonderwerp. Het beeld dat naar voren komt uit een gedetailleerde studie van het onderwerp is opwindend, nee, veeleer ontzagwekkend. Het is een visioen van de miljoenen sterren (elk een zonnestelsel) als grote wezens, ieder een god, evoluerend in tijd en ruimte waarvan wij ons geen voorstelling kunnen vormen; zij worden geboren, ze groeien en vervalten net als mensen; dan sterven zij en worden ze herboren als Meesters van grotere en verfijndere stelsels, totdat zij hun doel bereiken, dat misschien alleen maar het begin betekent van weer een ander en groter evolutieproces als supergoden. Heren van zonnestelsels beginnen misschien, nadat zij hun evolutie voltooid hebben, een nieuwe evolutiecyclus als cosmische logoi, Heren van hele universums, waarvan ieder bestaat uit vele miljoenen zonnestelsels. Maar achter dit alles ligt de grootste proclamatie van de theosofie, namelijk dat, ongeacht de vorm, het voertuig waarin de hoogste tot de laagste levensuitdrukking zich manifesteert, het leven één ondeelbaar geheel is: dat ons bewustzijn op de één of andere manier, op een zeer mysterieuze manier, één is met het Bewustzijn van onze Zonnelogos, die weer één is met het Bewustzijn van de Cosmische Lo-

gos die een oneindigheid aan Zonne-
logoi omvat.

Terwijl wij alle verschillen en de tal-
loos miljoenen sterren en Universums
om ons heen waarnemen, is het essen-
tiële wat we niet moeten vergeten dat
verdeling slechts vorm betreft en niet
leven – dat werkelijk alle leven één is.

Dit is de levende ervaring geweest van
alle mystici van alle eeuwen, inclusief
de moderne mystici die zich theosofen
noemen.

Uit: *The Theosophist*, oktober 2004
Vertaling: A.M.I.

Een waar gebeurd verhaal, naar men zegt:
Op een van die dreigende novemberavonden, de specialiteit van het
Victoriaanse Londen, stond een straatviolist te krassen op een
goedkope viool. Zijn smerige inzamelhoedje was helemaal leeg.
Op een gegeven moment ontwaarde een lange, bleek uitzierende man
in een donkere cape de ongelukkige violist en vroeg hem
waarom zijn hoed nog steeds geen munten bevatte nadat hij
zo lang had staan spelen. 'Nou meneer', antwoordde deze, 'ik heb
een slecht instrument met maar één snaar,
en zelfs die is ontstemd.'
'Geef mij jouw viool', beval de vreemdeling.
Voordat hij twee minuten gespeeld had, stroomde de hoed over
met munten van een groot publiek dat was samengestroomd
om betoverd te blijven luisteren.

De naam van de vreemdeling? Nicolo Paganini.
Een boodschap die beslist waar is. Wij maken ons teveel zorgen
over ons ledental en ons publieke imago. Als wij ons in plaats
daarvan concentreren op het spelen van onze muziek
zo mooi als wij kunnen, dat wil zeggen het zelf toepassen en
realiseren van de leringen die wij willen verspreiden,
dan zullen en moeten anderen meegetrokken worden
in de draaikolk van onze spirituele activiteiten.

De lezers zouden een duidelijke lijst kunnen opstellen
van wat nu precies ons 'muziek maken' blokkeert.
Eindeloos ruzie maken over specifieke technische aspectjes
van het occultisme ten koste van het bredere spectrum
van de leringen als geheel is zeker één beperkende factor die (lijkt mij)
hoog op de lijst staat. Dit komt doordat het zich vastbijten in pedante
interpretaties van plaatselijke esoterische groepjes leidt tot
tijdverspillende argumenten in plaats van actieve toepassingen.

Eerst trekt de muziek publiek, daarna de advertenties
Edi Bilimoria